

Ministerie van
Volkshuisvesting, Ruimtelijke
Ontwikkeling en Infrastructuur

Plan van aanpak desinformatie

Intensiveringsfase

November 2021

Doelstelling aanpak desinformatie

We willen dat mensen op basis van
de juiste informatie beslissen om
zich te laten vaccineren.

Meting: Hoe denken Nederlanders over desinformatie en vaccinatie?

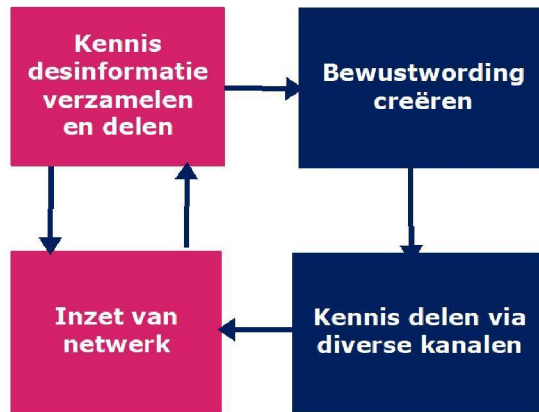
(Flitspeiling 15 september 2021)

- 79% van de Nederlanders denkt dat desinformatie (zeer) veel voorkomt.
- Ongeveer de helft (48%) geeft aan zich zorgen te maken over desinformatie in het algemeen.
- 64% geeft expliciet aan zich zorgen te maken over de verspreiding van onjuiste informatie over vaccins.
- Bijna de helft geeft aan desinformatie matig tot zeer slecht te kunnen herkennen.
- Daarbij valt op dat ongevaccineerden vaker via sociale media en bekenden informatie ophalen en minder vaak via de overheid en traditionele media. Zij geven ook aan de overheid minder te vertrouwen.
- Ongeveer 70% vindt dat de overheid burgers actief moet informeren als er desinformatie wordt verspreid.

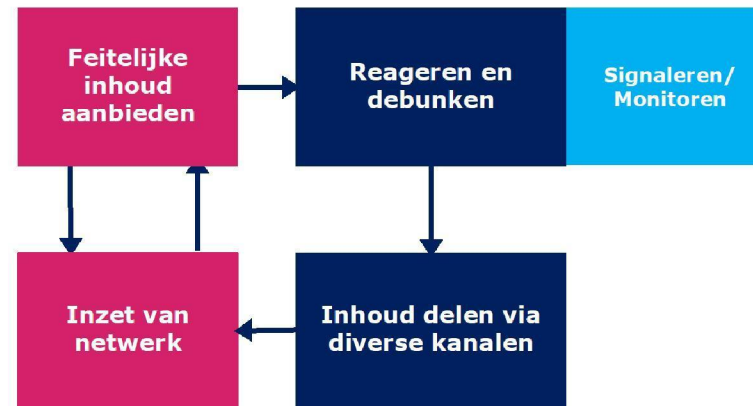
alleen samen krijgen we
corona onder controle

Focus op een gerichte aanpak van des- en misinformatie (*intensivering*)

1. Kennis delen en bewustwording creëren

2. Feitelijke inhoud aanbieden

alleen samen krijgen we
corona onder controle

1.

Kennis delen & bewustwording creëren

In ons netwerk hanteren we een '*always on*' aanpak op desinformatie.
En we willen desinformatie prominenter onder de aandacht brengen.

Communicatiedoel:

Mensen ervan bewust maken dat er desinformatie speelt door:

- Hen te leren hoe zij manipulatie kunnen herkennen.
- Hen te helpen met "antilichamen" opbouwen tegen technieken van desinformatie, zowel online als in gesprekken.
- Hen aan te sporen niet (on)bewust bij te dragen aan de verdere verspreiding van desinformatie.

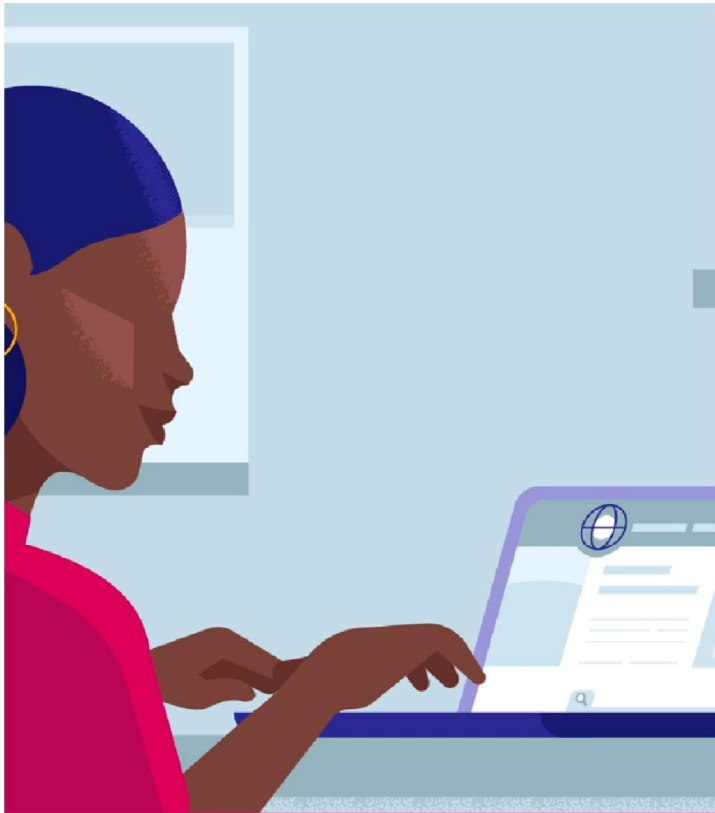
Doelgroep:

- Algemeen publiek – inzet van algemene middelen.
- Specifieke groepen zoals anderstaligen, zwangeren, laaggeletterden, jongeren en 'Biblebelt'.
- Gesprekspartners van specifieke doelgroepen, zoals zorgverleners en jongerenwerkers.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Concrete acties op een rij

- **Handreiking** - We hebben zoveel mogelijk (extra) kennis over desinformatie uit het netwerk van experts verzameld en hebben daar een handreiking van gemaakt. (2 december online).
- **Delen van handreiking** - Deze handreiking delen we met o.a. zorgprofessionals, sleutelfiguren van specifieke doelgroepen, de politie en jongerenwerkers. En uiteraard delen we de handreiking ook in ons eigen netwerk (denk aan o.a. RIVM, IGJ, CBG, VWS collega's, andere ministeries en de DenkTank desinformatie).
- **Vorm van publiekscommunicatie bepalen** - Roorda denkt met ons mee over een vorm van publiekscommunicatie waarbinnen we over desinformatie kunnen communiceren. De twijfelcampagne kan elementen van desinformatie bevatten. (Planning december).
- **Updaten huidige middelen** - We gaan de communicatiemiddelen (de teasers, de animatie en de algemene folder) updaten naar onze huidige kennis. (Planning half december gereed).
- **Steffie-module** - We maken een nieuwe Steffie-module over desinformatie (module waarin een onderwerp in simpele taal wordt uitgelegd) voor specifieke doelgroepen. (Planning januari gereed).
- **(E-learning) modules** - Samen met Stichting beeld & geluid bekijken we de mogelijkheden om kennis te delen via (e-learning) modules voor zorgverleners. Zij verzorgen nu al modules voor scholen. (Planning z.s.m.).
- **Organisatie dialoog- en kennissessies:**
 - 1 december hebben we een (gedeeltelijk online) sessie georganiseerd met jongerenwerkers met de minister en met een gedragsexpert (gespecialiseerd in desinformatie).
 - Aanpak desinformatie is gepresenteerd tijdens de desinformatie kennismiddag van de politie.
 - Bredere kansen worden aangegrepen om best practices te delen in internationaal verband: bijvoorbeeld onze best practices worden gepresenteerd aan de NATO Stratcom Centre of Excellence (door BZK in samenwerking met beleidsadviseur PDC-19).

Inhoud handreiking

De volgende onderwerpen komen in de handreiking aan bod:

Inleiding - Waarom deze handreiking?

Achtergrond - Wat is het?

- Wat is desinformatie en wat is misinformatie?
- Hoe werkt desinformatie?

Praktijk - Wat kan je doen?

- Hoe herken je desinformatie?
- Hoe check je een bericht?
- Hoe ontkracht je desinformatie?
- Welke weerstand is er? En hoe ga je daarmee om?
- Hoe blijf je met elkaar in gesprek?

Het coronavirus

- Desinformatie in coronatijd
- Verder lezen en leren over desinformatie

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Verspreiden van kennis

We zetten zoveel mogelijk kanalen in om onze boodschap te verspreiden:

- Via vorm publiekscommunicatie.
- Sociale media kanalen (VWS, RIVM, GGD en andere kanalen van organisaties die in ons netwerk zitten).
- Online media platformen (b.v. oudersvannu.nl en Linda.nl).
- En via ons netwerk (bijvoorbeeld via samenwerkingspartners, koepelorganisaties en contacten specifieke doelgroepen).
- Aanvullend gaan we met PR proberen onze boodschap in de media te krijgen (b.v. praatprogramma's).

alleen samen krijgen we
corona onder controle

2. Feitelijke inhoud aanbieden

We weten dat er over bepaalde onderwerpen veel desinformatie rondgaat. Deze onderwerpen gaan we nog actiever onder de aandacht brengen en actiever ontkrachten.

Communicatiedoel:

- Mensen erop wijzen dat er desinformatie over een bepaald onderwerp rondgaat, dit benoemen als desinformatie en hen de juiste feitelijke informatie geven.

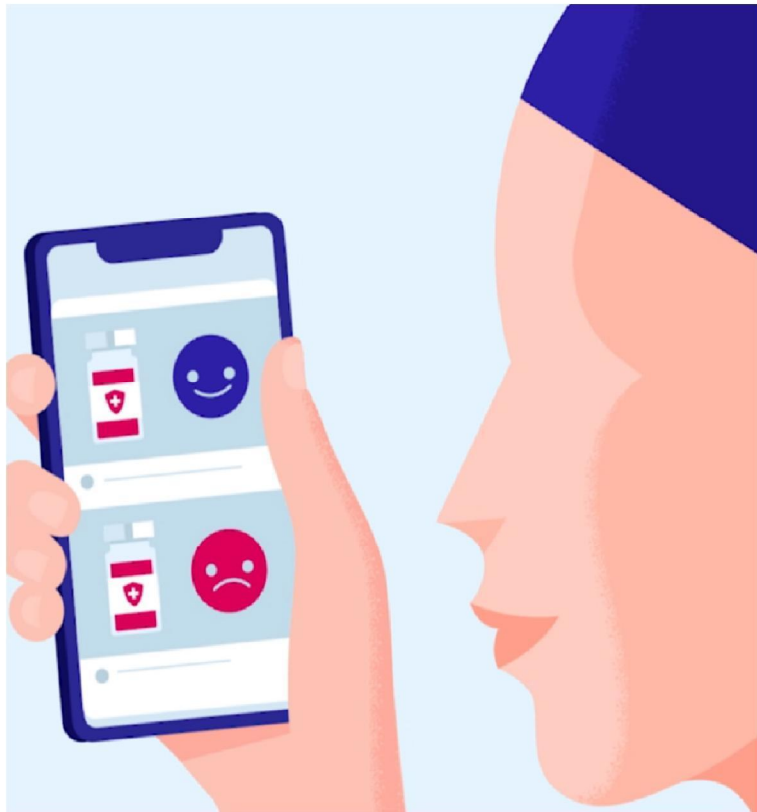
Deelaren:

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Top 10 onderwerpen over vaccinatie

- Vaccinatie tegen corona is riskanter dan het virus zelf.
- Vaccin is te snel ontwikkeld.
- Vaccin zit in experimentele fase.
- Vaccin heeft gevolgen voor zwangerschap.
- Vaccin heeft gevolgen voor vruchtbaarheid.
- Alternatieve middelen innemen tegen corona in plaats van vaccinatie zoals b.v. ivermectine.
- Bijwerkingen lange termijn en bijwerkingen specifiek bij kinderen: Myocarditis – ernstige afwijking hartspier of hartzakje.
- Risico op auto-immuunziekte.
- Blijvende schade bij kinderen (zoals schade na prik tegen Mexicaanse griep).
- Vaccin kan DNA aantasten.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Monitoren van onderwerpen

We monitoren vaccinatie en andere Covid-19 onderwerpen zoals het CTB.

We detecteren en analyseren om uiteindelijk te anticiperen.

We werken samen met het netwerk om ons heen.

- We vragen het netwerk om de onderwerpen met ons te delen.

We werken samen met bureau DROG. We ontvangen:

- 2-wekelijkse rapportages.
- Early warning updates omtrent urgente thema's.
- Een sentimentanalyse: berichten worden geclassificeerd (positief/neutral - negatief > bedreigend, agressie of klacht).
- Een kwalitatieve verdiepingsslag: we bekijken wat de gedachtegangen en narratieven zijn rondom een bepaald onderwerp.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Debunkten van desinformatie onderwerpen

We ontkrachten desinformatie op de volgende manieren:

- We monitoren de onderwerpen.
- We analyseren de berichtgeving:
 - Waar komt het bericht vandaan?
 - Op welke mediakanalen is het bericht zichtbaar?
 - Wat is het bereik van het bericht?
- We anticiperen op het bericht:
 - We reageren als overheld niet direct op een specifiek bericht of afzender zelf.
 - We ontkrachten de desinformatie door experts aan het woord te laten over diverse onderwerpen.
 - We reageren op de content zelf in blogs, via filmpjes, via social media en via het webcare team.
 - We analyseren welke partijen gereageerd hebben vanuit hun expertise.
 - We werken volgens de hamburger methode en die werkt als volgt:
 - **1. Broodje:** Presenteer de juiste feiten, ontken de desinformatie niet.
 - **2. Burger:** Vervolgens herhaal je eenmaal de desinformatie, waarbij je aangeeft dat het nepnieuws is en niet klopt.
 - **3. Broodje:** Ten slotte herhaal je nog een keer de juiste feiten.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

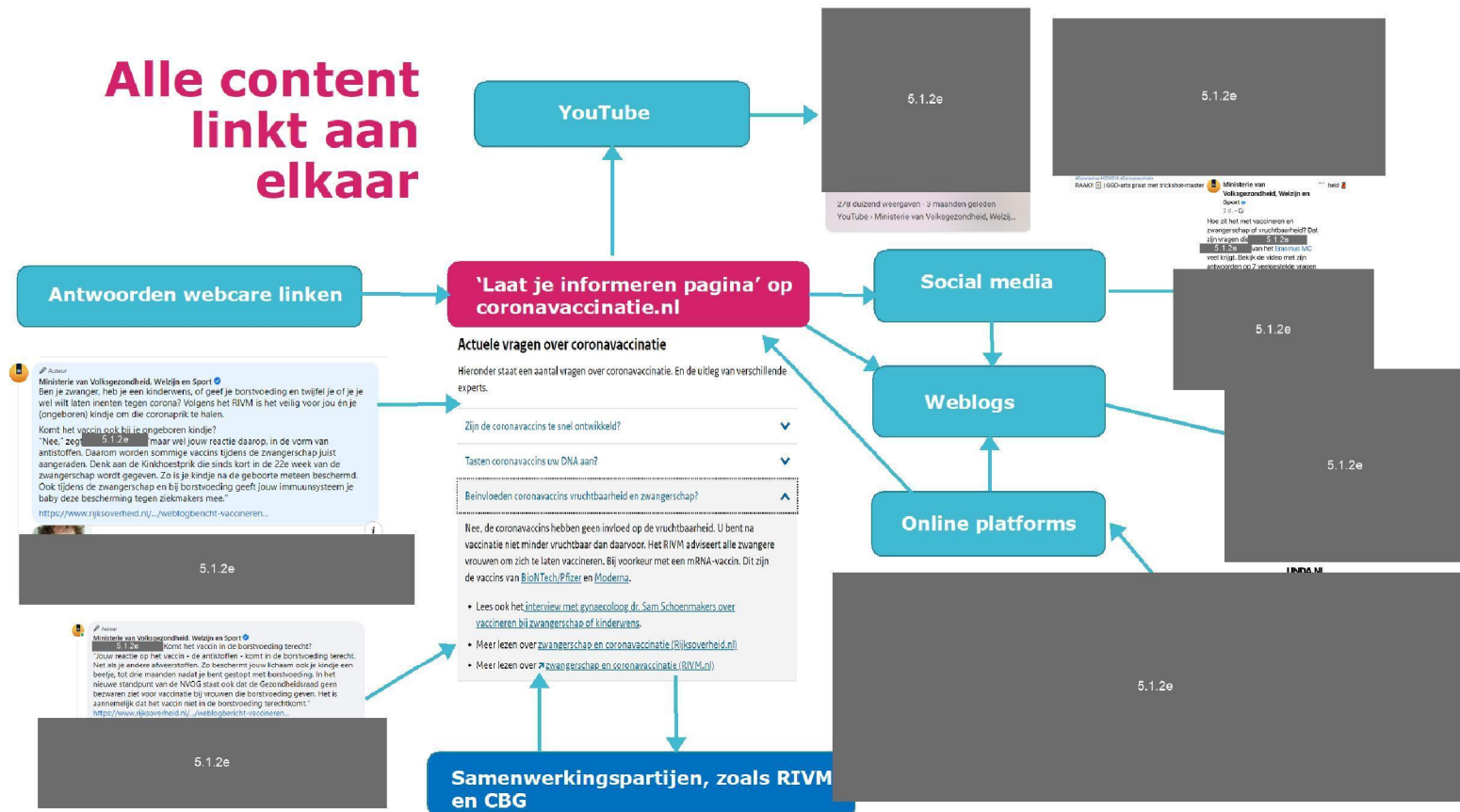
Debunkten via social media platformen

Actief:

- Via filmpjes op onze social kanalen (LinkedIn, FB en YouTube).
- Via de blogs op onze social kanalen (LinkedIn, FB en YouTube).
- Via platformen van onze samenwerkingspartners (denk aan thuisarts.nl).
- Informatie wordt via de DenkTank gedeeld.
- bezig met ontwikkeling sliders voor Instagram. Deze informatie kan ook breed gedeeld via social kanalen van onze van specifieke doelgroepen.

Reactief:

- Via het webcare team van VWS.
- Via de webcare teams van RIVM en CBG.

Debunkten door social media platformen

Facebook/Instagram doet het volgende:

Misinformatie:

- Berichten die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en die tot sociale onrust leiden worden verwijderd.
- Informatie vanuit een nepaccount wordt verwijderd.
- Als berichten niet kloppen en gecheckt zijn door factcheckers, dan worden ze lager gezet in de tijdslijn, voorzien van een label en wordt de vraag gesteld als je het wil delen: 'Weet je het zeker?'
- Er worden disclaimers gezet onder berichten die over corona gerelateerde onderwerpen gaan.
- Clickbaits en sensajournalisme worden lager in de tijdslijn geplaatst.

Bij desinformatie wordt gekeken naar bovenstaande én:

- Gedrag: dwz berichten die gecoördineerd/inauthentiek gedrag vertonen worden verwijderd.
- Berichten die gerapporteerd worden. Deze berichten worden gecheckt en eventueel verwijderd.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Alle acties op een rij

Proactief reageren op en verspreiden van feitelijke informatie (1)

- **Top 10 onderwerpen - We werken met het overzicht van de top 10 desinformatie onderwerpen die we het meest tegenkomen. We vullen dit overzicht aan als we nieuwe onderwerpen zien. We maken hierover de volgende producten:**
 - **Sliders** - De samenvattingen van de blogs verwerken we in sliders. Deze sliders sturen we o.a. de gesprekspartners van specifieke doelgroepen, zoals zorgverleners en jongerenwerkers, zodat zij ook inhoudelijk kunnen inspelen op de desinformatie onderwerpen die rondgaan. (Planning begin december klaar).
 - **Prikkenzonderafpraak.nl** - We hebben tekst gepubliceerd voor de twijfelpagina op prikkenzonderafpraak.nl waar we de desinformatieonderwerpen in het licht zetten. (Is klaar).
 - **Filmpjes** - We zetten (sociale media) filmpjes in op de top 10 onderwerpen:
 - 5 vragen aan de experts (indien nodig vertalen voor specifieke doelgroepen). 5.1.2e
 - 5.1.2e CBG) wordt begin december geïnterviewd. (Planning half december gereed).
 - **Social media posts** - We gaan een aantal social media-posts opnieuw inzetten met de vermelding dat er veel onjuiste informatie rondgaat over een bepaald onderwerp.
 - **Veel gestelde vragen document** - We hebben op basis van de top 10 onderwerpen een 'Veel gestelde vragen' document ontwikkeld voor de webcare-teams binnen VWS en alle webcare-teams van onze stakeholders. In dit document verwijzen we naar de feitelijk juiste informatie, de diverse artikelen en de (onderzoeks)bronnen. Zie voorbeeld op volgende sheet. (Planning 1 december).

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Proactief reageren op en verspreiden van feitelijke informatie (2)

Naar aanleiding van de signalen die we opvangen door o.a. monitoring werken we de content uit. We ontkrachten de desinformatie en werken daarvoor samen met experts.

- **Informatie bijhouden op RO.nl** -We werken de 'Laat je informeren pagina' op coronavaccinatie continue bij: [Vaccineren tegen corona: laat u informeren](#) | [Vaccinatie tegen het coronavirus](#) | [Rijksoverheid.nl](#)
- **Blogs** - We ontwikkelen diverse blogs – waar we de desinformatie nog gericht ontkrachten.
 - De blogs worden goed gelezen: "Speuren naar bijwerkingen met [5.1.2e]" is 152.151 keer gelezen met gemiddelde leestijd van 2 minuten, "Coronavaccin bij zwangerschap en kindervaccinatie met [5.1.2e]" volgt met 121.697 clicks met gemiddelde leestijd van 2 minuten.
 - **Totaal hebben we een half miljoen bezoekers op de weblogs gehad en ruim een half miljoen views!**
 - Nieuwe blog 'Bijwerkingen met [5.1.2e]' is eind november gepubliceerd.
 - Nieuwe 'Ivermectine met [5.1.2e] epidemiologie LUMC' is eind november gepubliceerd.
 - Blog 'Onderzoek en kindervaccinatie met [5.1.2e] CBG' is in de maak. (Planning begin december gereed).
 - In opzet blog: over immuniteit en ontsteking hartspier/hartzakje. (Planning eind week december gereed).

Alle acties op een rij

5.1.2e

Interview: 11 Kritische vragen aan kinderarts en [5.1.2e] over tiensers en coronavaccinatie
03-09-2021 [5.1.2e]
geeft in dit interview antwoord op 11 kritische vragen over coronavaccinatie van jongeren van 12 tot en met 17 jaar over het nu en de mogelijke bijwerkingen. En over onjuiste verhalen die rondgaan over vaccinatie bij jongeren.

Interview: Speuren naar bijwerkingen
15-04-2021 [5.1.2e] Rita je coronavaccinatie kun je een paar dagen niet lekker voelen. Ernstige bijwerkingen zijn gelukkig zeldzaam. Maar hoe weten we dat? De [5.1.2e] van Bijwerkingencentrum Lareb vertelt hoe zij bijwerkingen van coronavaccins in de gaten houden.

5.1.2e

Interview: Coronavaccin bij zwangerschap en kindervaccinatie
19-05-2021 [5.1.2e] RIVM adviseert zwangere vrouwen om zich te laten vaccineren. [5.1.2e] legt het uit.

5.1.2e

Interview: zijn snel ontwikkelde coronavaccins wel veilig?
21-05-2021 [5.1.2e] De coronavaccins hadden relatief weinig tijd nodig om op de markt te komen. Zijn ze dan wel veilig. Vragen veel mensen zich af. En zo ja, waarom worden ze dan pas in 2023 geregistreerd? [5.1.2e] van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen, legt uit.

alleen samen krijgen we corona onder controle

Alle acties op een rij

Proactief reageren op en verspreiden van feitelijke informatie (3)

- **Filmpje positief tegengeluid** - We zijn in overleg voor opzet filmpjes met bedrijf dat in de evenementenbranche zit – en dat gaat over een positief tegengeluid. (Planning januari gereed).
- **Filmpje 'Minister Hugo de Jonge over...minister Hugo de Jonge'** - In samenwerking met 5.1.2a kijken we mee op de inhoud. (Planning t.b.d.).
- **Coronavaccinatie.nl is 'desinfo proof'** - We hebben coronavaccinatie.nl doorgelopen, gecheckt of desinformatie onderwerpen goed genoemd zijn. En we hebben alle feitelijke informatie die we aanbieden (FAQ's, filmpjes en blogartikelen) aan elkaar gelinkt. (Is klaar).
- **Linken van alle onderwerpen** - Daarnaast hebben we de diverse kanalen met daarop alle informatie aan elkaar verbonden. Zie voorbeeld op volgende sheet. (Is klaar).

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Verspreiden van feitelijke informatie

We zetten zoveel mogelijk kanalen in om feitelijke informatie te verspreiden:

- **Social media kanalen** (VWS, RIVM, GGD en andere kanalen van organisaties die in ons netwerk zitten)
- **Coronavaccinatie.nl en specifiek de 'Laat je informeren pagina'**
- **Webcare teams**
- **Online platformen** (met branded content)
- **Kanalen samenwerkingspartners:** RIVM, CBG, patiënteninformatie > thuisarts.nl en apothekers.nl
- **Kanalen specifieke doelgroepen:** zoals mensen met een migratieachtergrond in stedelijke wijken, jongeren, zwangeren en de 'Biblebelt'.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselzekerheid

Vragen?